

Olumsuz II. Abdülhamid İmajı Yaratımına Bir Örnek: *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları*

An Example on Creating a Negative Image of Abdulhamid II: *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları*

Murat YILMAZ*

Öz

Bu çalışma, II. Abdülhamid aleyhinde kurgusal bir eser olan *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları* romanının incelenmesi üzerinedir. *Haftalık Mecmua* isimli süreli yayında 1926 yılında bir yazı dizisi olarak yayımlanan roman, iki yıl sonra kitap olarak da basılmıştır. Romanda dönemin siyasî anlayışına ve resmî tarihyazımına uygun olarak II. Abdülhamid'e dair bir imaj yaratımında bulunmaktadır. Jön Türk muhalefetinden itibaren başlayan ve Cumhuriyet döneminde de devam eden II. Abdülhamid'in olumsuz bir siyasî simge hâline getirilmesinin edebiyat alanındaki yansıması olan eserde II. Abdülhamid karşıtlığının göstergelerini bulmak mümkündür. Bu çalışmada adı geçen roman, olumsuz imaj yaratımı yönüyle incelenmektedir. Ayrıca Latin harflerine çevrilerek araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: II. Abdülhamid, Haftalık Mecmua, İmaj.

Abstract

This study is related with an examination conducted on titled *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları*, a fictional work written against Abdulhamid II. The novel, which was published as an article series in the periodical titled *Haftalık Mecmua* in 1926, was also published as a book two years later. An image associated with Abdulhamid II is created in the roman in conformity with the political views of the era and official historiography. One may find signs of anti-Abdulhamid II views in the work, i.e. a reflection of turning Abdulhamid II into a negative political symbol, which began from the opposition of Young Turks and continued in the Republican period. This study subject novel is examined in respect of creating a negative image. Also, it is presented to the service of researchers by being converted into Latin alphabet.

Keywords: Abdulhamid II, *Haftalık Mecmua*, Image.

Giriş

Osmanlı padişahları arasında II. Abdülhamid'in (h. 1876-1909) yeri daima siyasî ve tarihî tartışmaların içerisinde bulunmaktadır. Keskin çizgilerle birbirine aykırı iddialar ve yorumlar neticesinde II. Abdülhamid portresi karmaşık bir imge izlenimi vermektedir. II. Abdülhamid'in 33 yıla varan uzun saltanat müddetinde modern siyasî muhalefet hareketi olan Jön Türklerin ortaya çıkışı ve akabinde İttihâd ve Terakki Cemiyeti'nin 27 Nisan 1909'da Devr-i Hamid iktidarına son vermesi II. Abdülhamid'i siyasî mağlup kategorisine sokmuştur. Sabık padişah II. Meşrutiyet döneminde basın organlarında olumsuz bir imajla anılmıştır. Öyle ki II. Abdülhamid aleyhtarı söylemler çocuk dergilerine dahi sirayet etmiştir.¹ Bu dönemde olumsuz II. Abdülhamid imajına katkı sunan önemli bir etken de konusu II. Abdülhamid'in menfi karakteri ve iktidarındaki siyasî ve toplumsal yozlaşmışlık üzerine kurulu birçok tiyatro oyununun yazılmasıdır.²

Aslında II. Abdülhamid'le ilgili imaj yaratımı daha 1895 yılından itibaren Jön Türk neşriyatında şekillenmeye başlamıştır. Basın-yayın faaliyetlerinde propaganda ve imaj yöntemlerini kullanarak toplumu etkilemeye çalışan Jön Türkler bu sayede II. Abdülhamid aleyhtarlığını temellendirmeye gayret göstermiştir. Padişahı oldukça olumsuz resmeden Jön Türk propagandalarının etkisi onun tahttan indirilmesinden sonra devam ederek Cumhuriyet döneminde de sürmüştür. Cumhuriyet'in erken döneminin resmî tarihyazımında Jön Türklerden kalan fikrî mirasla II. Abdülhamid'in hükümdarlığı istibdat ve kendisi de olumsuz padişah imajıyla yer edinmiştir.³ Tıpkı II. Meşrutiyet döneminde olduğu

* Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kastamonu/Türkiye, murat.yilmaz@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5229-0458

¹ Çapar 2021, 107.

² II. Meşrutiyet döneminde yazılan tiyatro oyunları gerek II. Abdülhamid'in şahsını gerekse iktidarını dönemin ruhuna özgü eklentilerle olumsuz şekilde sahnelemektedir. Bu oyunların II. Abdülhamid imajı yaratımı doğrultusunda incelenmesi için bk. Tunçel 2019, 207-239; Benli 2021.

³ Bu dönemde yazılan tarih ders kitaplarında II. Abdülhamid algısıyla ilgili bk. Alaca 2018, s. 559-560.

gibi bu dönemde de basının II. Abdülhamid aleyhtarlığı devam etmiştir. Olumsuz II. Abdülhamid imajını erken Cumhuriyet döneminde besleyen bir yayın da Haftalık Mecmua'da 1926 yılında tefrika edilen *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları* isimli içerisinde piyasaya hitap edici erotizm unsurları barındıran kısa romandır.

II. Abdülhamid algısının Türkiye'deki seyrini kapsamında Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanmış bu tefrikanın incelenmesi dönemin genel bakışını anlamaya yardımcı olabilecek niteliktedir. Tefrikanın ortaya çıkışına etkisi bağlamında Haftalık Mecmua isimli süreli yayın hakkında bilgi vermek gerekmektedir. İlk sayısı 20 Temmuz 1925'te çıkan Haftalık Mecmua adından da anlaşılacağı üzere haftalık periyotta yayımlanmış popüler nitelikte bir süreli yayındır. Mecmuanın müdürü basın-yayın faaliyetlerinde oldukça aktif olan Kemâl Salih (Sel)'dir. Kemâl Salih aynı dönemde Aylık Mecmua'yı çıkarmış ve Cumhuriyet gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü de yürütmüştür. Haftalık Mecmua bir süre Vatan Matbaası'nda sonrasında ise Milliyet Matbaası'nda basılmıştır. Sekiz ila on iki sayfa aralığında çıkan mecmuada genel itibarıyla hikâye ve roman gibi edebî ürünler ve hatıralar tefrika edilmiştir. Tefrikaların konuları başta tarih olmak üzere aşk, polisiye ve macera üzerine kuruludur. Ayrıca mecmuada dünya gündemine dair meseleler, dikkat çekici ilginç haberler, kadınlara yönelik sayfalar, sinema ve moda gibi magazin temalı bölümler vardır. Mecmuanın önemli bir özelliği de fotoğraflara, resimlere ve karikatürlere bolca yer vermesidir. Bu yönüyle Haftalık Mecmua zengin içerikli bir yapıya sahip olmuştur. Mecmuanın farklı bir yönüyle okuyucularla yakın iletişimde bulunması ve onların gönderdikleri mektuplara cevap vermesidir. Okuyucu mektuplarındaki sorulara daha ziyade genç kitleyi ilgilendirecek mahiyette aşk, evlilik, kadın-erkek ilişkisi ve gündeme dairdir.⁴ Bu şekilde mecmuanın yayımlandığı dönemde popüler olduğu ve özellikle genç kitle tarafından takip edildiği anlaşılmaktadır.⁵

Sultan Hamid'in Çapkınlıkları isimli tefrika altı bölüm sürerek mecmuanın 25 Teşrin-i Evvel 1926 tarihli 67. sayısında başlayıp 29 Teşrin-i Sanî 1926 tarihli 72. sayısında sona ermektedir. Eser Haydar Galib imzasını taşımaktadır.⁶ İlk bölüm iki sayfa sonraki bölümlerse tek sayfa şeklindedir. Her bölümde de romanı anlatan bir resim çizimi yer almaktadır. Haftalık Mecmua'da yayımlanan bu eserin beklenen ilgiyi karşıladığı anlaşılmaktadır. Zira tefrika 1928 yılında Türk Neşriyat Yurdu Şark ve Maarif Kütüphaneleri tarafından İstanbul'da Ahmed Kamil Matbaası'nda 44 sayfalık bir kitap olarak da ayrıca basılmıştır. Mecmuadaki tefrika ile kitap basımı arasında metin olarak belirgin farklılık yoktur. Kitap basımında çok sayıda olmayan bazı kelime değişiklikleri bulunmaktadır. Bunun dışında kitap nüshasında tefrikadaki gibi resimler yer almamaktadır. Yalnızca kitap kapağı olarak tefrikanın ilk bölümünde de görülen kollarındaki yarı çıplak ve baygın kadınla birlikte II. Abdülhamid çizimi kullanılmıştır.

Bu genel bilgilerden sonra gerek başlığı gerekse içeriğiyle dikkat çekici bir nitelik taşıyan romanın imaj yaratımı noktasındaki yönü Jön Türklerin söylemleriyle de mukayese edilerek aradaki paralel kurgu belirgin hâle getirilebilir. Ayrıca tefrikanın Latinize edilmiş hâlinin son kısma eklenmesi olumsuz II. Abdülhamid imajı yaratımının bir örneğinin bütün olarak görülmesine de imkân tanıyacaktır.

Kurgu Üzerinden Tarih İmajı Çizmek

Edebiyat eserlerinde tarihî kişileri ve olayları kurgulamak ustalık gerektiren bir sanattır. Bu kurguyla herkesin hakkında az çok bilgi sahibi olduğu kişiler ve olaylar yeniden canlandırılır. Tarihî hakikate sadakat meselesi veya ideolojik bakış açısının etkisi kurmaca sanatının sınırlarını belirleyebilir. Ancak konusunu tarihe dayandıran, özellikle de II. Abdülhamid gibi tartışmalı bir ismi temele koyan edebî

⁴ Demirel 2010, 131-142.

⁵ Haftalık Mecmua'nın ne zaman sonlandığı hakkında bir belirsizlik mevcuttur. 1828'den 1928 yılındaki Harf İnkılabı'na kadar olan dönemle ilgili süreli yayın katalog çalışmasında Hasan Duman Haftalık Mecmua'yı 26 Teşrin-i Sanî 1928 tarihli 176. sayıya kadar getirmektedir. Taradığı kütüphane kataloglarında da 176. sayı Haftalık Mecmua'nın son sayısı olarak görülmektedir bknz. Duman 2000, 339. Bununla birlikte mecmuanın 28 Kanun-i Sanî 1929 tarihli 185. sayısı İBB Atatürk Kitaplığı ve İSAM kataloglarında bulunmaktadır. Latin harfli bu sayıya 4 sayfa olarak çıkmıştır. Buradan hareketle Haftalık Mecmua'nın en azından 1929 yılında 185. sayıya kadar devam ettiği anlaşılmaktadır.

⁶ Haydar Galib 1926. Bunun gerçek kişi mi yoksa müstear isim mi olduğu hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır.

çalışmalar genel olarak siyasî ve ideolojik amaç doğrultusunda kaleme alınmaktadır.⁷ Tarihi bir hesaplaşma ve kutsallaştırma alanı olarak görenlerin bakış açıları II. Abdülhamid'i kendi zihniyet dünyalarında bir simge hâline getirmiştir. II. Abdülhamid'in siyasî ve ideolojik tartışmalarda bir sembol olarak kullanılması onun popülaritesini olumlu ya da olumsuz şekilde korumasına sebep olmaktadır. Erken Cumhuriyet dönemi de II. Meşrutiyet'in getirdiği birikimle II. Abdülhamid'in edebî kurgu içerisinde kullanılmasına uygun bir ortamı taşımaktadır.

Sultan Hamid'in Çapkınlıkları isimli tefrikanın konusu Haftalık Mecmua'nın magazin ağırlıklı içeriğine uygun şekilde erotik bir niteliğe sahip olarak⁸ II. Abdülhamid'in harem kadınlarıyla yaşadıkları hakkındadır. Haftalık Mecmua'da aşk, evlilik ve kadın-erkek ilişkileri üzerine gelen okuyucu mektupları toplumda mahremiyet taşıyan bu tür konulara yönelik bir merak eğiliminin olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla II. Abdülhamid gibi tartışmalı bir tarihî ismi böylesi bir romanın kurgusu içerisine yerleştirmek okuyucu kitlesini artırıcı bir etken olabilirdi. Romanın konusu ve içeriği edebî değerinden çok daha önde geldiği için eserin dili sanatsal özellik kaygısı gütmeyecek şekilde basittir. Metinde yer alan kişilerin konuşmaları ve olay örgüsü akıcılıktan uzak olmasına karşın II. Abdülhamid'in kadın hayatı ve kullanılan cinsellik teması tefrikayı merak uyandırıcı hâle getirmekte ve okuyucunun ilgisini sona dek canlı tutabilmektedir.

Tefrikanın başında ismi yazar tarafından açıklanmayan Yıldız Sarayı'ndaki hadım ağalardan birinin anlattıklarından naklen kaleme alındığı belirtilmektedir. Ancak içerikte geçen gizli olayların ve ikili konuşmaların bir harem ağası tarafından bilinmesine imkân olamayacağı açıktır. Yazar bu şekilde adını gizlediği bir kişiyi kaynak vererek zihnindeki II. Abdülhamid algısının tarihî anlamda güvenilirliğini artırmaya ve böylece okuyucuların nezdinde yazdıklarına inandırıcılık etkisi katmaya çalışmıştır. Dolayısıyla tefrikanın tarihî değere sahip olmayıp yazarının düşünce ikliminden çıkan bir kurgu olduğu anlaşılabilir. Bunun bir göstergesi de tefrikanın kitap basımında kaynak belirtilen ibarenin çıkarılmış olmasıdır. Ayrıca kitap kapağında bulunan "güzel roman" ifadesi eserin edebî bir ürün olduğuna işaret etmektedir. Anlatılanlar da dönemin genel anlayışına uygun şekilde II. Abdülhamid'in zalim, katil ruhlu ve şehvetli kişiliği; Osmanlı'da saray hayatının yozlaşmışlığı, harem kadınlarının ve ağalarının entrika dolu ilişkileri üzerine inşa edilmektedir.

Tefrikanın konusu Yıldız Sarayı'nda bir cariye olan Mestinâz isimli kızın başına gelenlerle ilgilidir. Bir gece Reyhân isimli harem ağası oldukça saf ancak güzel olan Mestinâz'ın odasına gelip gözlerini bağlayarak onu sarayın bir odasına gizlice getirir. Mestinâz'ı burada II. Abdülhamid beklemektedir. Padişah şehvetli duygularla cariyeye yanaşır ancak kız korkar. II. Abdülhamid bunun üzerine onu geri gönderir. Ancak Mestinâz padişahın etkilenmiş ve ona âşık olmuştur. Yaşananları gizli tutması gerekirken saraydaki başka cariye olan Mislifelek'e olayı anlatır. Mislifelek ise Mestinâz'ın aksine zeki ve hırslı bir kadındır. II. Abdülhamid'e yaklaşım onu baştan çıkarmayı ve kadınefendi olmayı istemektedir. Kurduğu planla padişaha kendisini tanıtır ve artık geceleri gizlice birlikte olmaya başlarlar. Mestinâz ise bu durumu kıskanır ve intikam almak ister. Durumu ikinci kadınefendiye aksettirir. Yaşananlar sarayda yayılır. Bunun üzerine II. Abdülhamid Mestinâz'a kin bağlar. Bir gece onu yine odaya getirtir ve sahip olur. Mestinâz padişahın kendisini affettiğini ve sevdiğini düşünür. Oysa akıbeti hiç beklemediği şekilde gelişir. Mestinâz aynı gece zorla saraydan dışarı çıkarılır. Gözleri ve ağzı bağlı şekilde Marmara Denizi'ne atılarak boğulur.

Tefrikanın kurgusal içeriğinde olumsuz II. Abdülhamid imajının çizimine ilişkin argümanlar yoğunlukla hissedilmektedir. Bu argümanlar Jön Türk neşriyatındaki II. Abdülhamid'le ilgili anlatımlarla oldukça uyuşmaktadır. Tefrikada II. Abdülhamid müstebit, hayalet ve Kara Sultan gibi isimlendirmelerle anılmaktadır. Jön Türkler de aşağılama ve hakaret içerikli buna benzer isimlendirmeler ve lakapları neşriyatlarında sıkça kullanmışlardır.⁹ Tefrikadaki II. Abdülhamid'in fizikî görünümü olumsuz imaj yaratımını desteklemektedir. Uzun ve eğri burnu, ateş gözleri, çakala benzer suratı ve kambur duruşuyla görenlere korku salan şekilde tasvir edilmektedir. Padişahın dış görünüşü içerisinde taşıdığı azgınlığa

⁷ II. Meşrutiyet'ten günümüze dek II. Abdülhamid hakkında onlarca romanın büyük çoğunluğunun yazılış gayesi devrin siyasî görüşünün de etkisiyle padişahı ya kötümek ya da yüceltmek için kaleme alındığı tespiti yapılabilir. Bunu destekleyici bir çalışma olarak bk. Yiğit 2012.

⁸ Zafer Toprak bu eseri müstehcen edebiyat kapsamında değerlendirmektedir bk. Toprak 2017, 56.

⁹ Jön Türk gazetelerinde II. Abdülhamid ile ilgili kullanılan Kızıl Sultan, gaddar, canavar, cani gibi hitaplara örnek olması için bk. *Mizân* 1897, 4; *Osmânlı* 1898, 6; *Hak* 1899, 2.

ve zalimliğe uygun düşmektedir. Jön Türkler de II. Abdülhamid'in fizikî olarak çirkin görünümü olduğu dair yorumları işlemişlerdir. Padişahın psikolojik sorunlara sahip olmasının onun fizikî yansımasına da sirayet ettiği yorumlarını gündeme getirmiştir.¹⁰ Tefrikada II. Abdülhamid entrikayı ve gizli işleri seven, herkesten şüphelenen, insanları kullanan, ustaca yalan söyleyen, menfaati bittiğinde ve kızdığı anda insanları çekinmeden öldüren şeklinde vahşi bir kimliğe bürünmektedir. Jön Türk muhalefetine yaratılan olumsuz II. Abdülhamid imajında da padişahın evhama varan şüpheciliği, acımasız ve katil ruhlu oluşu, yalancı ve hilekâr kişiliği ön plana çıkmaktadır.¹¹

Jön Türklerin söylemleriyle tefrikanın benzeştiği diğer bir argüman ise padişahın sarayda kadınlarla zevk ve sefa yapmasıdır. Tefrikada Yıldız Sarayı'ndaki cariyeleri şehvetî duygularla kullanan II. Abdülhamid harem ağaları vasıtasıyla geceleri kadınları sarayın kuytu odalarına getirterek "çapkınlık" yapmakta ve bazen de onlara zorla sahip olmaktadır. Kadınefendilerin duymaması için cariyelerle ilişkilerini gizli tutmaktadır. Kadınların kalplerini kazanmak için sinsice hareket edip yalanlarla kandırması ve onlarla yaşadığı ilişki sarmalı tefrikanın merkezini oluşturan II. Abdülhamid'in padişahlığının magazin boyutunu ihtiva etmektedir. Padişahın ayrıca geceleri çapkınlıkla meşgul olup sarayda kadınlar arasında yaşanan hâkimiyet mücadelelerine ve çekişmelere karışması devlet yönetimindeki basiretsizliğine yapılan vurgudur. Jön Türkler de padişahın saraya kapanıp hayatını zevk ile geçirdiği ve nefsinin peşinden koştuğunu sıklıkla neşriyatlarında dile getirmektedir. Saraydaki yüzlerce cariyeye zevk yapan II. Abdülhamid'in namus ve ahlâk kavramlarından yoksun oluşu sebebiyle kadınlarla zina ettiği söylemleri de yine Jön Türk neşriyatında çizilen imajın parçalarıdır.¹²

Tefrikada Yıldız Sarayı'ndaki cariyeler, kadınefendiler ve harem ağaları arasındaki çekişmeler ve birbirleri aleyhindeki planlar II. Abdülhamid döneminde toplumda yaygın hâle gelmiş hafiyelik ve jurnalcilik sisteminin yansıması olarak saraydaki yozlaşmışlık ve kokuşmuş düzene yönelik atıflardır. Padişahın sahip olduğu kişilik bozukluğu saray hayatına ve topluma olumsuz etki yapmaktadır. Nitekim Jön Türklerin de muhalefetlerinde II. Abdülhamid iktidarına karşı getirdiği en büyük eleştiriler arasında hafiyelik ve jurnal sistemi bulunmaktadır. Jön Türkler toplumu bir ahlâk bunalımına sokan hafiyeciliğin padişahın sahip olduğu olumsuz kişiliğinin ürünü olduğu kanısındadır.¹³ Padişahın cariyelerle işi bitip onlardan kurtulmak istediğinde harem ağaları vasıtasıyla kadınları denize atırıp boğdurması zalimliğini ve katil ruhlu yapısını öne çıkarmaya yöneliktir. Sarayda bazı cariyelerin ansızın ortadan kaybolması ve akıbetlerinin bilinmemesi yine o dönemdeki toplumsal güvensizlik ortamına işarettir. Nitekim yazar tefrikanın sonunda birçok cariyenin tarihî vesikalar tespit edemese de esrarlı bir şekilde ortadan kaybolduğu yönünde yorumunu belirtmekten geri kalmayarak II. Abdülhamid'in insanları denizde boğdurduğuna ilişkin iddiaları bir kez daha gündeme getirmektedir. Bu konu da olumsuz II. Abdülhamid imajı çiziminde daha önce Jön Türklerce kullanılmıştır. Jön Türkler hafiyelerin verdiği jurnaller sonucu II. Abdülhamid iktidarına muhalif oldukları veya bu zanla itham edildikleri için yakalanan muhaliflerin padişahın emriyle Marmara Denizi açıklarında elleri ve ayakları bağlanıp suya atılarak boğulduğunu neşriyatlarında iddia etmişlerdir.¹⁴ İnsanların denizde boğdurulması meselesiyle vurgulanmak istenen II. Abdülhamid aleyhtarlığı tefrikada zavallı bir cariyeye üzerinden kurgulanarak okur üzerindeki etkileyciliği artırılmaktadır.

Anlaşılabileceği üzere Jön Türk neşriyatı ile *Sultan Hamid'in Çapkınlıkları* isimli tefrika arasında söylem birliği kurulabilmektedir. II. Abdülhamid'in iktidarında Jön Türk muhalefetince dile getirilen propaganda argümanları ve imaj çizimi padişahın tahttan indirilmesinden sonraki dönemde edebî kurgular için ilham kaynağı teşkil edecek malzemeyi oluşturmuştur. Bu tefrika da Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki genel siyasî ve tarihî algının etkisiyle II. Abdülhamid iktidarının kötülüğünü padişahın olumsuz imaj niteliğine büründürerek anlatmaktadır. Tarihî geçmiş ve şahıslar belli doğrultuda şekillendirilmiş bir kurgu şeklinde topluma sunulmaktadır.

Sonuç

¹⁰ *Mizân* 1897, 3.

¹¹ Yılmaz 2021, 19, 35, 62.

¹² A.T. 1896, 4; *Kamûn-i Esâsî* 1898, 4.

¹³ Yılmaz 2021, 157.

¹⁴ *Neler Olacak!..* 1314, 10; *İncili Çavuş* Sayı 2, 1897, 3-4.

İnebahtı Deniz Muharebesi'ni takip eden süreçte Osmanlı-Fransa ilişkileri farklı dönemlerden geçmiştir. Savaşın ardından Fransa özellikle Venedik'in Osmanlılarla sulh görüşmelerinde aracı olmuş ve muhtemel bir Haçlı saldırısının önlenmesine katkı sağlamıştır. Fakat Osmanlı hükümetinin Safevi seferleri nedeniyle İspanya ile ateşkes imzalaması Fransızların tepkisini çekmiştir. Hâlihazırda devam eden iç savaflara İspanya Kralı II. Philip'in müdahil olması sebebiyle Fransa Osmanlılardan donanma desteği beklemiştir. Bunun yanında İngiltere'nin siyasi ve ticari imtiyazlar için Osmanlılarla ilişkilerini geliştirmeleri de Fransa'yı tedirgin etmiştir. Bir süre İstanbul'daki Fransız elçi vasıtasıyla İngiltere'nin elçilik kurmasını ve ticari haklar edinmesi ertelenmiş olsa dahi en sonunda rakibinin Osmanlı ticareti ve siyasetinde varlığı kabul edilmiştir. Mezhep savaşlarının son evresinde Protestan IV. Henry'nin yeni Fransa kralı olması ise ilişkilerde yeni bir devri başlatmıştır. IV. Henry saltanatının ilk yıllarında Osmanlı hükümetinin kendisini meşru hükümdar tanımasını beklemiştir. Bu meyanda Savary de Brèves'yi elçi olarak İstanbul'a göndermiştir. İlişkilerin belli bir düzey kazanmasından sonra uzun seneler Osmanlı hükümetini İspanya'ya karşı askerî yardım ve Fransız tacirlerinin güvenliği gibi hususlarda sıkıştırmıştır. 1593'de Osmanlı Devleti'nin Habsburglar savaş açmasından sonra IV. Henry olayları yakinen takip etmiş ve elçisine gönderdiği mektuplarda seferlerin sonuçlarını yorumlamıştır. 1595'de Fransa'da meşru kral tanınmasının akabinde IV. Henry'nin İspanya'ya karşı savaş ilan etmesi ve rakibine galip gelmesi Osmanlı-Fransa ilişkilerinin eksenini değiştirmiştir. III. Mehmed'in tahta çıkmasının ardından IV. Henry yeni bir ahidnâme talebini bu defa İspanya ile barış yapma tehdidini gündeme getirerek yenilemiştir. III. Mehmed Eğri seferinde İngilizlere ticarî haklar tanıyınca ilişkiler gerilmiştir. III. Mehmed Fransa ile dostluğu sürdürmek için kısa bir süre sonra 1597 tarihli ahidnâmeyi elçi Savary de Brèves'ye vermiştir. Netice itibarıyla bu ahidnâme ile Fransa'nın Osmanlı topraklarındaki ticarî hakları değişmeden yeniden tescil edilmiştir.

Kaynakça

- A. T., “Vatani Sevenlere, Tehlikeden Kurtarmak İsteyenlere Bir İhtar!”, *Meşveret*, 7 (1896), 4.
- Alaca, E., “Türkiye’de Siyasi İktidarların Değişimine Bağlı Olarak Orta Öğretim (Lise) Tarih Ders Kitaplarında Osmanlı Padişahı İmajı: II. Abdülhamit Örneği”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14 (2018), 555-577.
- Benli, A., *II. Meşrutiyet Dönemi Tiyatro Eserlerinde II. Abdülhamid Algısı, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik, 2021.*
- Çapar, A., “Peder-i Şefik’ten Müstebit Hükümdara: 1876-1914 Yılları Arasında Yayınlanan Çocuk Gazetelerinde II. Abdülhamid İmajı”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 21 (2021), 83-112.
- Demirel, F., “Cumhuriyet in İlk Yıllarında Haftalık Mecmua’da Yayınlanan Okuyucu Mektupları”, *Müteferrika*, 37 (2010), 131-142.
- Duman, H., *Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri (1828-1928) Cilt 1, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları. 2000.*
- “Hâlifinin Göğsünde İstavroz- (Haç)”, *Kanûn-i Esâsî*, 25 (1898), 4.
- “Hanımlarımıza”, *Hak*, 4 (1899), 2.
- Haydar Galib, “Sultan Hamid’in Çapkınlıkları”, *Haftalık Mecmua* (1926).
- “Mizân”, *Mizân*, 15 (1897), 4.
- Neler Olacak!.. Mısır: 1314.*
- “Tabaka-i Bâlâ Muhbirimizden”, *Mizân*, 12 (1897), 3.
- Toprak, Z., “Türkiye’de Müstehcen Avam Edebiyatı (1908-1928)”, *Toplumsal Tarih*, 285 (2017), 50-63.
- Tunçel, A. U., “Tiyatro Eserleri Üzerinden Dünden Bugüne Sultan II. Abdülhamid Algısı”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 19 (2019), 207-239.
- “Yıldızdan”, *Osmânî*, 25 (1898), 6.
- Yılmaz, M., *Erken Dönem Jön Türk Muhalefesinde İmaj Mühendisliği, İstanbul: Kitabevi. 2021.*

Yiğit, N. H., Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında II. Abdülhamid ve Eğitim, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2012.

Ek:

SULTAN HAMİD'İN ÇAPKINLIKLARI

Muharriri: Haydar Galib

[Tefrika Sırası: 1]¹⁵

(Sultan Hamid'in sarayına mensup hadım ağalarından [...] ağadan naklen)

Gece yarısı.

Mestinâz uyuyor.

Oda kapısına üç kısa, kuvvetli parmak darbesi vuruldu ve Mestinâz'ı uyandırdı.

Genç kız yatakta doğruldu, ufacık yumruklarıyla gözlerini ovuşturarak sordu:

-Kimdir o?

İnce bir ses cevap verdi:

-Aç, Mestinâz!

Genç kız bu sesi tanııyordu. Arkadaşı saraylılardan birinin sesi değildi. Hem böyle de olsa, gece yarısı bu vakit, ne münasebet?

Bir daha sordu:

-Kimdir o? Kimsin sen?

Aynı ince ses biraz kalınlaşarak ve amirane cevap verdi:

-Mestinâz aç!

Bu, ağalardan birinin sesine benziyordu. Mestinâz hiçbir şey anlamadı. Gece yarısı bu vakit, ondan ne istiyorlar?

Yataktan kalktı. Çıplak omuzlarının üstüne bir şal aldı ve terliklerini giydi. Korka korka yavaş yavaş kapıya doğru ilerlerken düşünüyordu. "Ne var? Kimdir bu?" Ve yine düşünüyordu ki sarayda gece yarısı in cin yoktur, herkes uykudadır, saraylılar bile kalkıp birbirlerinin kapılarını vuramazlar, mutlaka bir şey, fevkalade bir şey, bir felâket, bir kaza yahut başka bir şey, herhâlde bir şey var ki onu uyandırıyorlar.

Kapının sürgüsünü açarken bir kere daha sordu:

-Kimsiniz siz efem? Söyleyiniz!

Fakat sürgüyü çekmiş olduğu için dışarıdaki insan cevap vereceği yerde kapıyı şiddetle açtı.

Mestinâz, karşısında harem ağalarından Reyhân'ı gördü. İnce, uzun boyuyla, simsiyah bir servi ağacı gibi kıvılcıktanmadan sallanmadan duruyor, yalnız bu kadar uzun vücutta gözlerinin akı parlıyordu.

Mestinâz kekeleydi:

-Reyhân... Ağa... Siz misiniz efem... Siz misiniz efem... Sen misin? Ne istediniz efem... Ne istiyorsun?

Reyhân Ağa bir heyula gibi hareketsiz ve korkunç duruyor, akı parlayan gözleriyle Mestinâz'a pür dikkat bakıyordu. Yavaşça sağ elini yukarı kaldırdı, ince uzun bir kömür parçası gibi siyah şehadet parmağını dudağının üstüne götürdü:

-Sus! Dedi.

¹⁵ Haydar Galib, "Sultan Hamid'in Çapkınlıkları", *Haftalık Mecmua*, 67, 1926, 5, 7.

Mestinâz korktu. Bir ürperme geçirdi:

-Ne var efem, korkuyorsun, Allah aşkına söyle efem...

-Sus! Dinle beni! Düşün de söyle bana. Temiz misin?

-Anlamadım arslanım... Ne gibi efem?

-Ne zaman yıkandın?

Mestinâz korku ve hayret içindeydi. Sarayın bu eski ve nüfuzlu ağasının sorgusunda mana arıyordu. Elbet bu sebepsiz değil.

Şaşırarak cevap verdi:

-Bu sabah. Hem efem, ben her sabah yıkanırım efem...

-Çamaşırların temiz mi?

-Elbette efem...

Ağa içeriye girdi. Mestinâz'ı küçük elinden tuttu. Işığa doğru çekerek yaklaştırdı ve genç kızı tepeden tırnağa kadar süzdü: Cidden bu dilber bir saraylı idi. Şalın arasından görünen bir omuzu, göğsü bembeyaz, tertemiz, endamı levent, beli ince, kalçaları dolgun, bacakları mütenasip ve terliğin içinde pembe topuklu ayakları küçücük, kıvrak ve latifti.

Reyhân Ağa mırıldandı:

-Peki...

Mestinâz hâlâ bir şey anlamıyor, harem ağasının yüzüne hayretle bakıyor ve mırıldanıyordu:

-Ne var arslanım?.. Söyle... Yüreğim çarpıyor...

Harem ağası yine Mestinâz'ın elini tuttu, öteki eliyle de bir sükût işareti verdi ve kızı odadan dışarı çıkardı.

Geniş, yüksek tavanlı, ıssız, loş, derin koridorlarda ayaklarının uçlarına basarak yürüdüler.

Dairenin bahçe kapısına gelmişlerdi. Onlara bir harem ağası daha iltihak etti. Durdular. Bahçedeki hava gazı fenerinden gelen soluk mavi ışıktaki Mestinâz bu yeni harem ağasının ancak boyunun gölgesini görüyor, şahsını tanıyamıyordu. Yalnız elinde beyaz bir şey, bir kumaş, bir bez vardı.

Reyhân Ağa Mestinâz'ın kollarını tuttu. Öteki Arap bez parçasıyla Mestinâz'ın gözlerini bağlamaya uğraştı.

Kız büyük bir korku ile çırpındı ve ağlamaya başladı. Reyhân Ağa onun ağzını da kapıyor:

-Sus! Sus! Sus! Diyordu.

İki harem ağası da Mestinâz'ın kollarına girdiler ve korkudan, azaptan gevşeyen, titreyen, sürüklenen bu genç kız vücudunu bahçenin çakıl taş kakılı yolunda müşkülâtle yürütmeye başladılar.

Mestinâz müthiş şeyler hatırlıyor ve fena akıbetler tasarlıyordu. O, gece yarısı odalarından alınan saraylı kızların başlarına neler geldiğini çok işitmişti. Daha üç ay evvel Perîpeyker'i böyle gece yarısı odasından çıkardılar. Kız bir daha da geriye dönmedi. Ne olduğunu kimse bilmemişti. Dediler ki hasta olmuş, hastanede ölmüş. Fakat hiçbir saraylı onu göremedi, hastanede ziyaretine gidemedi. Aman... Efem... Neler söylüyorlardı... Perîpeyker'in başına neler gelmiş, neler, neler... Bunların her birini hatırladıkça ve hepsinin kendi başından geçeceğini düşündükçe Mestinâz duraklıyor, ayakları geri geri gidiyor, ağlıyor, çırpınıyor fakat harem ağaları onu kâh şiddetle kâh mülâyemetle sürükleyerek:

-Sus! Durma! Yürü! Diyorlardı...

Mestinâz hâllemediği muammanın buhranları içinde yürüyordu: Onu nereye götürüyorlar? Maksatları nedir? Gözlerini niçin bağladılar? Onu kim istiyor? Kim getiriyor?

Bazı kere Mestinâz bir ayak evvel meraktan kurtulmak için koşarak ilerliyordu. Bir taş merdivenden çıktılar; durdular. Ağır bir kapı gıcırdayarak açıldı. Harem ağaları başkaları ile fısıldaştılar. Mestinâz ne konuşulduğunu işitmiyordu.

Şimdi başka bir dairenin koridorlarına girmişlerdi. Burada yerdeki halılar daha kalın ve yumuşaktı. Mestinâz, Yıldız'ın hangi dairesinde olduklarını bilmiyor, tahmin de edemiyordu.

Yeniden merdivenler çıktılar. Uzun uzun koridorlardan geçtiler. Bir kapıdan girdiler.

Harem ağaları orada bir kadınla konuşmaya başlamışlardı. Mestinâz bu mükâlemeyi duyuyordu.

Reyhân Ağa diyordu ki:

-Temiz, baktım. Giydirmedim. İstersen bir de siz bakınız efem.

Kadın sesi soruyordu:

-Ustasına haber verdin mi?

-Gündüzden söylenmiştir efem.

-Peki... Artık ikiniz de gidebilirsiniz.

Mestinâz harem ağalarının uzaklaştıklarını duydu. Bu defa yumuşak bir kadın eli Mestinâz'ın bileğinden tutmuştu. Biraz yürüttü.

Kadın sesi Mestinâz'a emir verdi:

-Terliklerini çıkar!..

Mestinâz çıplak ayaklarını terliklerden sıyırdı. Şimdi ipekli bir halının tüyleri tabanını gıdıklıyordu.

Aynı kadın sesi ikinci bir emir verdi:

-Önünde yüksek bir sedir var. Oraya çıkacaksın. Ben sana yardım edeceğim.

Kadın Mestinâz'ı belinden kucaklayarak yukarı kaldırdı. Genç kız çıplak ayağını kaldırarak yüksekte bir noktaya bastı ve sedire çıktı.

Kadın da çıkmıştı. Mestinâz omuzlarının üstünden şalının alındığını duydu. Sonra kadının parmakları Mestinâz'ın gömleği çözüverdi.

Kadın birer birer Mestinâz'ın bütün çamaşırlarını çıkardı ve onu çırılçıplak soydu. Kızın vücudu hicap ile bir kere kıvrılıp açılmıştı.

Kadın sedirden aşağı inerek Mestinâz'a son bir emir verdi:

-Kız! Orada dur! Ben gidiyorum! Ben dışarı çıktıktan sonra kendi elinle gözlerinin bağını çözersin. Karşında mor ipek hareli perdeleri olan bir pencere var. Gözlerini o pencereden ayırma! Sonra arkanı o pencereye dön. Sonra yanlarını dön. Dediklerimi iyi yap ha!.. Sonra karışmam... Gençliğine yazık olur!

Kadın uzaklaştı.

Mestinâz meraktan ölüyordu. Hemen kendi elleriyle gözlerinin bağını çözdü ve yere attı. Sonra, etrafına parıl parıl yanan mütecessis gözleriyle baktı: Burası Yıldız'ın muhteşem, büyük, tantanalı yatak odalarından biriydi. Tavandaki avizede yanan yüzlerce mum göz kamaştırıyordu. Fakat bu hangi dairenin odalarındandır? Mestinâz buraya niçin geldi?

Bunu düşünürken gözlerinin önüne mor ipek hareli perdeleri olan büyük bir pencere geldi. Mestinâz oraya da merakla bakıyordu. Orada ne var?

Mor ipek hareli perde azıcık kımıldamıştı. Mestinâz gözetlendiğini hissetti, utandı, kızardı ve yüzünü saklamak için hemen arkasını döndü. Fakat o zaman da vücudunun seyredilmesi onu bütün bütün mahcup etti. Hemen sedirden atlamak, kaçmak, uzaklaşmak arzuları duyuyordu. Tabii bunu yapamadı. Fakat hicabın tabii sevkiyle sedirin üstüne diz üstü çöktü ve secdeye yatar gibi başını bir yastığa kapadı. O vakit odanın bir kapısı açılır gibi olmuştu. Fakat Mestinâz bunu duymadı. Yalnız, biraz sonra

arkasında odanın halısı üstünde hafif, yavaş adımlar işitir gibi oluyordu. Kalbi çarpmaya başladı. Odada biri var! Kim bu?

Mestinâz utancından gelenin kim olduğunu anlamak için başını geriye çeviremiyordu.

Fakat adımlar yaklaştı ve genç kızın tâ yanına başına geldi. O vakit Mestinâz dizleri üstünde süratle doğruldu, başını arkasına çevirerek baktı. Fakat... Bakar bakmaz... Birdenbire içini çekti, ağzını ve gözlerini hayretle açtı ve kollarını sevk-i tabiiyle ileri uzatarak beht içinde, bir çılgılık kopardı:

-A!.. Efendimiz!

Filhakika bu o idi. O, Yıldız'daki büyük hayalet: Sultan Hamid!

[Tefrika Sırası: 2]¹⁶

Mestinâz gözlerini bir an bile korkunç hükümdardan ayıramıyordu. Kendini rüyada sandı. Gözleri bulutlanıyor ve etrafında her şeyi dumanlar içinde görüyordu. Sultan Hamid bu dumanlar içinde büyük ve garip kafası, heybetli kıvrık burnu, simsiyah saçları, simsiyah bıyığı, simsiyah sakalı, simsiyah elbisesi ile hiç kımıldamayan esrarlı bir heyulaydı. Korkunç başı kambur omuzlarından ileriye doğru çıkmış, gözleri parlıyor, burun delikleri açılıp kapanıyor ve fosurduyor, sıcak nefesi Mestinâz'ın çıplak etine kadar geliyordu.

Genç kız gözlerini iyice açtı ve hakikati bütün vuzuhuyla görerek rüyada olmadığını anlayınca bu büyük helecanı kaldıramayarak birdenbire olduğu yere yığıldı kaldı. Bayılmıştı.

Sultan Hamid kızın hareketsiz uzandığını görünce hiç telaş etmedi Gözünü bile kırpmadı. Yerinden kımıldamadı. Onu bir müddet sükûn içinde seyretti. Sonra yavaş yavaş sedire doğru yürüdü ve çıplak vücuduyla tortop kıvrılan Mestinâz'ın yanına oturdu.

Kızın elini tuttu, saçlarını okşadı, bir avucunu Mestinâz'ın çıplak vücudu üzerinde masaj yapar gibi gezdirerek onu tenbihe çalıştı.

Mestinâz titriyordu ve bir aralık gözlerini açtı. Padişahın fosforlu ve keskin gözlerinin burnunun dibinde parladığını görünce yine bayılacaktı. Fakat Sultan Hamid hafifçe gülümsedi ve titrek bir sesle:

-Kız! Mestinâz! Korkma! Dedi.

İsminin padişah ağzında telaffuz edilmesi Mestinâz'a kuvvet verdi. Kız kendini toplamak ve doğrulmak istiyordu. Hamid ona yardım etti. Koltuk altlarından tuttu, vücudunu biraz kaldırdı, oturttu ve başının altına yastıklar koydu.

Kızın çenesi titriyor, dişleri birbirine vuruyor ve içi kavruluyordu. Ah... Bir bardak su!. Bir bardak! Fakat bunu istemek cesaretine şüphesiz asla malik değildi.

Hamid kızın bir şeye ihtiyacı olduğunu anladı ve esrarengiz sesiyle yavaşça sordu:

-Ne istiyorsun?

Mestinâz bir fısıltı hâlinde cevap verdi:

-Su!

Hamid ayağa kalktı ve bir bardak su getirdi. Kendi eliyle kıza içirdi. Mestinâz biraz daha kuvvetlenmişti.

Sultan Hamid tekrar kızın elini iki avucu içine aldı, sıktı ve bir daha hafifçe gülümsedi:

-Kız! Dedi. Ne bayıldın?

“Kız” derken “k” harfini üstün hareke ile telaffuz ediyor, “Kez” gibi bir ses çıkarıyordu.

Mestinâz cevap verecek hâlde değildi. Hem dili tutulmuş, hem de bildiği bütün kelimeleri unutmuştu. Başını önüne eğiyor, hâlâ titriyor, ne olduğunu bilmiyordu.

Sultan Hamid ağır, korkunç, derin bir sesle şunları söyledi:

¹⁶ Haydar Galib, “Sultan Hamid’in Çapkınlıkları”, *Haftalık Mecmua*, 68, 1926, 9.

-Kız! Ne bayıldın? Sana korkma diyorum, ben insanı yemem. Ben umacı değilim.

Mestinâz "Estağfurullah efendimiz" diyecekti. Fakat bütün gayretine rağmen ağzından hiçbir ses çıkmadı.

Hamid devam ediyordu:

-Ha?.. Ha?.. Ne bayıldın? Ben umacı değilim... Söyle bana bakayım, benden niçin korkuyorsun? Ha?.. Söyle bana bakayım, anlat bana bakayım!..

Avucunda kızın elini şiddetle sıkıyordu. Mestinâz cevap vermeye hiç muktedir değildi. Gittikçe ezilip büzülüyordu. İçinde garip arzular vardı: Bağırarak istiyordu, yerinden fırlamak ve kaçmak istiyordu, ağlamak istiyordu. Tabii bağıramadı, tabii yerinden fırlayamadı, tabii kaçamadı. Fakat ağlamaya başladı.

Hamid onu susturmak için saçlarını okşamak istemişti. Fakat padişahın eli Mestinâz'ın vücuduna değdikçe, kız daha coşkun gözyaşlarıyla hıçkırıklarla ağlıyordu.

O vakit Sultan Hamid ellerini çekti. Ayağa kalktı, dimdik durdu. Kaşlarını çattı, sustu.

Kızın ağlaması dindiği vakit tekrar yanına oturdu ve elini avuçlarına aldı.

Mestinâz, o vakit korkak bir göz ucuyla, bir kere daha Sultan Hamid'in yüzüne bakmıştı. Padişahın korkunç gözlerinde tatlı arzuların dolaştığını hissetti. İçi biraz rahatladı.

Sultan Hamid kızın gözlerinin içine bakarak, ağır ağır söylemeye başladı:

-Kız! Korkma! Ben seni yemem. Ben padişahım. Bütün kızlar, bütün kadınlar benimdir. Ben istediğimi alırım, istediğimi yaparım, istediğimi bırakırım, istediğimi atarım. Kız! Elimden her şey gelir. Kız! Ben padişahım. Fakat beni dinle, kız! Mestinâz! Dinle beni. Dinliyor musun?

Hamid'in sesi burada biraz tatlılaşmıştı. Mestinâz hafif ve titrek bir sesle cevap vermeye muktedir oldu:

-Dinliyorum efendimiz...

-Sarayımın güzel kızı sensin, Mestinâz! Senin vücudunu bana tarif ederlerdi de görmediğim için inanmazdım. Gözlerimle görmek istedim. Onun için seni buraya böyle getirdim. Sarayımın en güzel kızı sensin, Mestinâz! Kız! Anladın mı? Sen çok güzelsin, anladın mı?

-Evet efendimiz.

-Kız! Seni ben gözdem, seni ben odalığım yapmak istedim. Fakat... Görüyorum ki sen daha çocuksun, sen daha utangaçsın. Kaç yaşındasın sen?

-Bilmiyorum efendimiz.

-Bilmiyor musun? Nasıl şey o kız?

Mestinâz'ın yeniden gözleri yaşardı. İnce hıçkırıklar arasında, titrek sesle cevap veriyordu:

-Bilmiyorum efendimiz... Cariyeniz... Kaç yaşında buraya geldim... Anam babam kimdir, kaç yaşındayım... Bunları bilmiyorum efendimiz...

Sultan Hamid güldü:

-Peki... Neyse... Daha çocuksun sen... On altı on yedi yaşında ya varsın ya yoksun... Ben isteseydim seni zorla odalığım yapardım. Fakat... Mestinâz... Ben padişahım kız, ben padişahım. Fakat... Yine... Sana cebretmek istemiyorum. Senin gönlün beni isterse odalığım olursun. Ağlama. Gönlün beni istemezse ben de sana dokunmam. Şimdiye kadar hiçbir kıza böyle yapmadım. Hepsini zorla odalık ediniyordum. Fakat sana cebr icra etmeyeceğim. Beni seversen iyi. Sevmezsen sana dokunmayacağım. Bu muameleyi ilk defa sana yapıyorum. Kız! Çünkü sen benim hoşuma gittin! Kız! Çünkü şimdiye kadar hangi saraylı gördümse hiçbiri senin gibi bayılmadı, ağlamadı, namusu için bu kadar ıstırap çekmedi. Beni görür görmez sevindiler, kollarına atıldılar. Hâlbuki sende kadınlığın ismeti var, hicabı var onun için sen benim hoşuma gittin.

Sultan Hamid ayağa kalktı, geriye çekildi, odanın ortasında durdu. Yine ağır bir sesle fakat daha katı söyledi:

-İstersen... Şimdi... Esvaplarımı giy... Seni ağalar odana götürsünler... Ne zaman canın beni görmek isterse Reyhân ile haber gönder. Olmaz mı?

-Baş üstüne efendimiz!

Sultan Hamid ağır ağır odadan çıktı.

Mestinâz hayret, korku, sevinç, elem gibi hırslar içindeydi. Ne yapacağını bilmiyordu. Gözlerine koltuğun üstünde duran çamaşırları ilişti. Birdenbire, makine süratiyle yerden kalktı ve giyinmeye başladı. Gözünün bağına da bağlamıştı.

Beş dakika bekledi. Odaya girdiler, onu aldılar, dışarı çıkardılar ve aynı yollardan getirerek odasına bıraktılar.

Sultan Hamid, Mestinâz'a: "Bu muameleyi ilk defa sana yapıyorum." dediği vakit ona doğruyu söylememişti. Hakikat şudur ki bu fenlenmiş müstebit, kadın kalplerini teshir etmek ve onları müthiş zulümlerle kıvrandırmak hususunda maharet sahibiydi. Filhakika, hayvaniyeti galeyana getirdiği zamanlar sarayın kızlarını cebren firaş visaline alır, bırakırdı. Fakat bazen de hoşlandığı kızların gönüllerini cezbetmek, onları teshir, onları kendisine meclup etmek için böyle oyunlar da yapardı. Bu suretle onlara âlicenap ve nazik bir erkek gibi görünerek kalplerini zapt etmekten hoşlanırdı.

Vakıa Mestinâz da sarayın en ismetli kızlarından biriydi. Güzeldi, mağrurdu. Adî saraylılar gibi padişahın bir saniyelik zevkine kurban olmak ona sevinç değil, keder verdi. Bunun için Sultan Hamid'in karşısında ağlamış, hiçkırılmış, bayılmıştı.

Melun hükümdar, kızın mizacındaki bu hususiyete dikkat ederek onu gönlünden vurmak için şeytanî bir usule müracaat ediyordu.

Nitekim Mestinâz odasına gelip de yalnız kalır kalmaz sabaha kadar uyuyamadı. Garip raşeler içinde kıvrandı durdu.

Padişahın hayaleti kızın gözlerinin önünden hiç gitmiyordu. Padişahın mağrur siyah kaşları, fosforlu parlak gözleri, şahane ve korkunç bazı esrarlı ve bazı tatlı sesi, bütün söylediği sözler Mestinâz'ın hayalinde canlı bir intiba ile uyanyordular.

[Tefrika Sırası: 3]¹⁷

Mestinâz, o gece uyumak için gözlerini kapadıkça raşeler içinde terleyerek uyanyordu. Rüyasına hep o giriyordu. O, Kara Sultan, Sultan Hamid. Bu kısacık rüyalarda, bazı, padişahın siyah çerçveli dudakları açılıyor, ağzının içi ateş dolu görünüyor ve boğazından kızgın nefesler boşalarak Mestinâz'ın çıplak vücuduna yürüyordu. Bazı da Mestinâz kendini Sultan Hamid'in kolları arasında görüyordu. O vakit padişahın sakalı, Mestinâz'ın boynunu, çıplak omuzlarını gıdıklıyordu.

Mestinâz hisleniyordu, Mestinâz titriyordu, Mestinâz bu müessir rüyalarla kadınlığının yeni iştilerini ve iştiyaklarını duyuyordu.

O gece sabaha kadar, rüyada da uyanırken de Sultan Hamid genç kızın gözlerinin önünden gitmedi. Sevdalanmış gibiydi.

Ertesi sabah vazife icabı erkenden uyandı. Giyinirken yine Reyhân kapıyı vurarak içeri girmişti:

-Mestinâz! Dedi. Sana dün gece tembih etmeyi unuttum. Biliyor musun ki dün geceye dair hiç kimseye bir kelime söylemeyeceksin. En sevdiğin, en emniyet ettiğin arkadaşına bile... Anlıyor musun? Yoksa hakkında çok fena olur.

-Peki.

¹⁷ Haydar Galib, "Sultan Hamid'in Çapkınlıkları", *Haftalık Mecmua*, 69, 1926, 5.

Reyhân Ağa gitti. Mestînâz “Peki” demişti ama başından geçen bu vakayı saraylı arkadaşlarından birine, hele pek sevdiği Mislifelek’e anlatmazsa hiçbir gece gözüne uyku girmeyecekti. Nitekim o gün hizmet görürken pek dalgındı. Arkadaşlarıyla hiç konuşamıyordu. İşlerini yanlış yapıyordu. İki tabak kırdı.

Ustası onu paylıyordu:

-Mestînâz! Bugün sakarlığın üstünde. Ne oluyorsun? Senin hiç böyle olduğun yoktur. Dikkat et!

Arkadaşları, hele Mislifelek, Mestînâz’ın bu hâline bir mana veremediler. Mislifelek soruyordu:

-Kız... Nen var?

-Yok bir şey...

-Var... Bir şey var... Kafacım... Var bir şey...

-Yok bir şey...

-Var bir şey...

Mestînâz “Bir şey yok” derken içini çekiyor, büsbütün şüpheyi celp ediyordu.

Mislifelek zeki, fattan, uyanık, sehhar bir saraylıydı. Mestînâz’dan daha çirkindi fakat her şeye akli erer, işleri o çekip çevirir, Mestînâz’a akıl hocalığı ederdi. Genç kız başından geçenleri Mislifelek’e anlatmak istiyor fakat çok da korkuyordu. Reyhân’ın tembihini unutmamıştı. Hele harem ağasının: “Hakkında çok fena olur!” derken gözlerinin akını çoğaltan bir korkunç nazarla baktığını hatırlıyordu.

Bununla beraber Mestînâz bu sırrı saklayamayacaktı. Bir aralık arkadaşının kulağına dedi ki:

-Bu gece odama gel... Anlatırım sana.

Herkes yattıktan sonra Mislifelek, Mestînâz’ın odasına geldi. Mestînâz arkadaşının ellerine sarıldı, ağladı, yalvardı:

-Yemin et kafacım, yemin et... Ant ver... Söyleyeceğim şeyi kimseye anlatmayacağına yemin et.

-Vallahi söylemem.

-Ah... Korkuyorum... Söylersen mahvolurum...

-Vallahi söylemem.

-Bana tembih de ettiler.

-Mestînâz! Söylemem diyorum.

Yatağın içine oturdular. Mestînâz başından geçeni min evvel ila ahir anlattı. Mislifelek büyük bir dikkatle dinliyordu. Arada bir “A!.. A!.. A!..” diye hayret çığlıkları koparıyordu.

Mestînâz hikâyesini bitirince arkadaşının ellerini yine tuttu.

-Ne yapacağım ben şimdi? Ne yapacağım? Mislifelek?.. Korkuyorum, titriyorum... Efendimiz bana: “Canın isterse gel bana...” dedi. Gitmezsem bana bir fenalık yapar değil mi?

Mislifelek düşünüyordu. Mestînâz’a cevap vermedi. Bu sinsî, kurnaz, ihtiraskâr saraylı pek çok şeyler düşünüyordu. Evvela Mestînâz’ı kıskanmıştı. Ah!... Padişah keşke Mestînâz yerine onu çağırıyorsa... Mislifelek yapacağını pek iyi bilirdi... Öyle iyi biliyordu ki günün birinde “kadınefendi” bile olurdu... Fakat aptal Mestînâz’ın bu işlere ne akli erer? Mislifelek’in aklına Mestînâz’ın yerine geçmek de geliyordu. Evet... Bu işte... Ne yapmalıdır ki padişaha kendini tanıtsın ve Mestînâz’ın yerine geçsin?.. Mislifelek evvela buna acele bir hile bulamadı. Onun için Mestînâz’a cevap vermekte ihtiyatkâr göründü.

-Evet... Kardeşim... Hakkın var... Müşkül bir mevkidesin dedi.

Fakat yavaş yavaş ne yapmak lâzım geldiğini tayin ediyordu. Zihninde yarım yamalak bir plan yaptı. Bir taraftan Mestînâz’ı da kurtarmak ve teselli etmek istiyordu.

-Kardeşim... Dedi. Beni dinlersen eğer... Gitme... Hiç gitme... Sakın bir daha ona... (Yavaş sesle) Efendimize görünme... Ah... Sen bilmiyorsun... Bu senin başından geçenler... Vaktiyle Perîpeyker'in de başına geldi.

-Biliyorum.

-İyi bilmezsin. Onu da böyle gece odasından kaldırıp götürdüler. Efendimiz ona da sana söylediği şeyleri söyledi. Sonra...

-Sonra?

-Kızcağız nihayet ona... Padişaha teslim oldu ve onu sevdi. Fakat efendimiz onu bir iki defa kullandı, attı.

-Ah!

-Ne var?

-İşte ben de bundan korkuyorum ya...

-Evet, Mestinâz, anlıyorum... Hakkın var... Padişah koynunda felâket vardır... İnsan bir gece, iki gece zevk duyar ama... Sonra Allah göstermesin... Perîpeyker gibi hastane köşelerinde can verir. Kızın nasıl öldüğünü biliyorsun değil mi?

-He... Biraz biliyorum.

-Ya, işte öyle... Kızcağız ince hastalıktan öldü. Hastanede can verdi.

-Sevda değil mi?

-Sevda... Sevda...

Mestinâz düşündü. Mislifelek'in zekâsına emniyeti vardı. Ona içinden hak veriyordu. Öyle ya... Hatta şimdiden, şimdiden bile Mestinâz ona karşı tuhaf duygular hissediyordu. Şimdiden bile sevdalanmış gibiydi.

-Mislifelek... Çok iyi söylüyorsun... Doğru... Ben de efendimiz için sevda çekersem ince hastalıktan hastane köşesinde ölürüm. Dedi.

-Elbette.

-Ne... Ne yapayım Mislifelek?

-Gitme.

-Korkuyorum.

-Neden?

-Kızarsa?

-Hayır... O seni unutmuştur bile Mestinâz!

-Unutmuş mudur?

-Evet.

Mestinâz bu kadar çabuk unutulacağına pek inanmıyordu. Mislifelek de hakikati söylememiştir. Sultan Hamid aklına koyduğu kadınları ele geçirmeden unutanlardan değildi. Fakat yeni yaptığı plan iktizası Mislifelek böyle söylemeye mecburdu. Onun için tekrar etti:

-Unutur! Unutur!

Mestinâz bu kelimelerle teselli bulmuş olmuyordu. Onun kalbinde yine meçhul birtakım endişeler vardı. Yüzünü buruşturarak ağır ağır başını sallıyordu.

Mislifelek arkadaşının hâlâ ne düşündüğünü merak ederek anlamak istediği için sordu:

-Niye canım sıkılıyor?

Mestinâz incecik sesiyle endişe içinde cevap verdi:

-O belki unuttur ama ya ben unutmazsam?

[Tefrika Sırası: 4]¹⁸

Mestinâz Mislifelek'in sözünü dinledi, bir daha Sultan Hamid'in huzuruna çıkmamaya ve onu düşünmemeye karar verdi. Bu kararın birinci kısmını tatbik etmek, yani padişaha görünmemek mümkün olmuştu. Fakat ikinci kısmını tatbik etmek, yani padişahı düşünmemek Mestinâz'a güç geliyordu. Sultan Hamid gece gündüz Mestinâz'ın hatırından çıkmadı. Genç kız onu rüyalarında sık sık görüyordu.

Mislifelek burada hızlı bir siyaset takip etmişti: Mestinâz'ı padişahı uzaklaştıracak ve yerine kendisi kaim olacaktı. Bu planını tatbik etmek için de birçok çareler bulmuştu.

Aradan on beş gün geçince Mislifelek, Reyhân Ağa ile hususî görüşmek istedi. Bir gün onu odasına çağırdı:

-Gel!.. Sana söyleyeceklerim var! Dedi.

Ve ona meseleyi doğrudan doğruya açtı:

-Ben efendimizin Mestinâz'ı istediğini biliyorum. Fakat bu kız Perîpeyker'e benzemez, daha inatçıdır. Efendimiz bakalım Mestinâz'ın gönlünü çelebilecek mi? Diye düşünüyorum. Seni bunun için çağırdım. Belki size yardımım dokunur.

Reyhân Ağa evvela kızdı. Mestinâz'ın bu sırrı Mislifelek'e faş etmesi birçok fena vakalara yol açabilirdi. Eğer Mislifelek bu meseleyi birinci kadınefendinin kulağına çitlatırsa bütün saray altüst olabilir, hatta Reyhân'ın bile mevki tehlikeye girerdi. Harem ağası bu kızla iyi geçinmek lâzım geldiğini anladı:

-Mislifelek! Dedi. İyi ettin de beni çağırdın. Sana ihtiyacım var.

Mislifelek güldü:

-Dile benden ne dilersen!

-Sen evvela söyle bana bakalım... Mestinâz efendimizi düşünüyor mu?

-Düşünüyor da söz mü... Seviyor bile.

-Peki... Niçin efendimize görünmek istemiyor?

Mislifelek melunane bir tebessümle güldü. Harem ağasına bu tebessümle anlatmak istiyordu ki Mestinâz'ın dizginleri kendi elindedir.

Reyhân Ağa vaziyeti derhâl anladı ve bembeyaz dişlerini sıkarak kindar bir takdirle söyledi:

-Kâfir... Mestinâz senin elinde.

Mislifelek ciddileşti:

-Tabii... Arkadaşımdır... Benim sözümü dinler.

-Peki, bu kızın inadını kırmak için ne yapalım?

Mislifelek cevap vermedi ve gözlerini önüne eğdi. Harem ağası saraylının bu hizmetine bir mükâfat istediğini zannederek dedi ki:

-Söyle... Mislifelek... Bana güven... Korkma... Ben seni boş bırakmam.

Hâlbuki Mislifelek maddî bir mükâfat elde etmek arzusunda değildi. Manidar bir bakışla cevap verdi:

-Ben efendimize bunları kendim anlatmak isterim! Dedi.

Harem ağası şaşırды. Mislifelek'in bu fırsattan istifade ederek padişahın gözdesi olmak istediğini anladı ve bundan hiç memnun olmadı. Çünkü Mislifelek gibi fettan bir kadının padişahla temasına Reyhân daima mani olmuştu. Bu kızın sarayı altüst edecek bir zekâsı olduğunu biliyordu. Saraylıların

¹⁸ Haydar Galib, "Sultan Hamid'in Çapkınlıkları", *Haftalık Mecmua*, 70, 1926, 3.

güzellikleri, istidatları hakkında Sultan Hamid'e malumat veren Reyhân, Mislifelek'ten hiç bahsetmemişti. Padişah bu saraylıyı beğenecek olursa Reyhân'ın vazifesini iyi yapmadığını anlayacaktı.

Mislifelek, Reyhân'ın bu siyasetine de vakıf olduğu için vereceği cevabı biliyordu. Reyhân itiraz etti:

-Olmaz! Dedi. Efendimiz dedikoduyu sevmez.

Cesur saraylı elini harem ağasının omuzuna koydu:

-Haydi oradan marsık! Padişahın dedikodudan başka ne sevdiği var?.. Uzun lafın kısası: Efendimize ben anlatmak istiyorum. Beni onun yanına çıkarırsan seninle dost oluruz, çıkarmazsan ben bu işe karışmam.

Tehdit ile ilâve etti:

-Ve yapacağımı bilirim.

Reyhân Ağa derhâl yelkenleri suya indirmişti. Bu kızı padişaha tanıtmak lüzumuna kani olmuştu. Fakat emindi ki Mislifelek, bu şeytanî zekâsı ve bu cüretiyle, günün birinde kadınefendi bile olabilirdi.

O hâlde Mislifelek'in arzularına boyun eğmek ve onunla dost olmaktan başka çare kalmıyordu:

-Pekâlâ! Dedi.

Ve derhâl hürmetkârane bir lisan kullandı:

-Sizi efendimize tanıtacağım.

Harem ağası ayrıldı. Mislifelek, saraydaki mahpus hayatı içinde kendisine yeni bir ikbal ufku açıldığını hissederek seviniyordu. Padişahı teshir edeceğine kaniydi. Hem ne teshir! Sultan Hamid'i kıvrandıracaktı, herkesi titreten bu ihtiyarı pençesi içine alacaktı, sarayın en hâkim kadını olacaktı.

Ertesi gün Mestinâz ona yine dert yandı:

-Ah... Kafam... Dün gece efendimizi yine rüyada gördüm. Tir tir titreyerek uykudan uyandım. Seviyorum... Seviyorum... Onu seviyorum... Dayanamayacağım... Gideceğim... Efendimize gideceğim... Teslim olacağım...

Mislifelek onu teskine çalışıyordu:

-Hayır... Sabret... Teslim olacaksın da ne olacak? Efendimiz senden hevesini aldıktan sonra bir daha yüzüne bakmaz... Perîpeyker gibi hastane köşelerinde çürümek mi istiyorsun?

-Ne olursam olayım... Onun uğrunda öleyim... Canım kurban olsun...

-Yazık değil mi sana?

-Biz zaten onun cariyeleri değil miyiz?

-Öyleyiz ama niçin kendini pahalı satmıyorsun? Efendimiz inatçı kızları sever. Bütün erkekler öyle değil midir Mestinâz?

-Bilmem!

-Romanlarda okumuyor musun Mestinâz?

-Bilmem... Unuttum.

-Böyledir Mestinâz... Bir erkekten ne kadar kaçarsan o senin o kadar üstüne düşer.

-Ama bu erkek her erkeğe benzer mi Mislifelek? Bu... Bu... Padişah!

-Olsun.

-Bak şimdiye kadar beni aramadı.

-O hiç seni unutmaz, merak etme, seni arar.

Mislifelek yeniden birçok sözlerle Mestinâz'ı biraz daha sabretmeye teşvik ediyordu. Böylece: Tavşana kaç, tazıya tut! Demiş oluyordu.

Harem ağası padişaha meseleyi açmıştı. Mestinâz'ın Mislifelek isminde şuh ve zeki bir arkadaşı olduğunu haber verdi. Mestinâz'ın düşüncelerini anlamak için Mislifelek'ten istifade edilebileceğini anlattı.

Padişah entrikayı çok severdi. Mislifelek'i tanımak istedi:

-Bu kızı bana getir! Dedi.

Reyhân Ağa eğildi:

-Baş üstüne efendimiz! Dedi.

Sonra Mislifelek'in zekâsını, şuhluğunu, inceliğini, bir kere daha methetti.

Sultan Hamid sormuştu:

-Şimdiye kadar niçin bana bu kızdan bahsetmedin?

-İtiraf ederim ki efendimiz ben de Mislifelek'in mezayasına dikkat etmemiştim. Yeni görüyorum efendimiz.

Sultan Hamid bu teminata inanmadı. Her şeyden vesvese eden padişah, Reyhân'ın bu işte bir maksadı olduğunu keşfetti:

-Mislifelek'i görmek isterim!

Sözlerini tekrarladı.

Fakat o günün gecesi, Reyhân Ağa'yı Mestinâz odasına çağırdı. Genç kız padişahın sevdasından tutuşuyordu. Daha fazla mukavemete dayanamayacaktı. Sultan Hamid'in huzuruna çıkmaya karar vermiş ve bu kararını Mislifelek'ten gizlemişti. Kararını harem ağasına söylemek istiyordu.

Reyhân sordu:

-Beni niçin çağırdın?

Mestinâz derhâl maksadını yüksek sesle söyledi:

-Efendimizin huzuruna çıkmak istiyorum!

Harem ağası, Mestinâz'ın bu anî kararına sevineceği yerde şaşırıldı. Ah... Reyhân biraz daha bekleseymiş, Mislifelek'in bu ise karışmasına lüzum kalmadan mesele hâllolup bitecekmiş. Fakat şimdi iş işten geçmişti.

Bu düşünceler içinde mırıldandı:

-Peki.

Fakat Mestinâz, harem ağasının burada müteessir görünüşünü anlamıyordu:

-Niçin öyle mahzunsunuz efem? Diye sordu.

Harem ağası başını sıkarak cevap verdi:

-Biraz soğuk almışım. Başım ağrıyor. Başka bir şey değil.

[Tefrika Sırası: 5]¹⁹

Reyhân Ağa ertesi gece, Yıldız'da el ayak çekildikten sonra Mestinâz'ın odasına geldi:

-Hazır mısın? Diye sordu.

Genç saraylı, heyecandan yüzü al al olmuş, hafifçe soluyarak harem ağasına sevinç ve hicap içinde cevap verdi:

-Hazırım.

¹⁹ Haydar Galib, "Sultan Hamid'in Çapkınlıkları", *Haftalık Mecmua*, 71, 1926, 3.

Mestinâz akşamdan beri hazırды. Daha doğrusu sabahtan beri, kalbi çarparak Sultan Hamid'e güzel görünmek için elinden gelen her şeyi yapmıştı: Yıkanmıştı, vücuduna kolonyalar sürmüştü, ipekli ve işlemeli çamaşırlarını giymişti, gözlerine sürme çekmişti, saçlarını taramış ve zülüflerini kıvrırmıştı ve gece yatsı vakti hazır olarak, saatlerce Reyhân'ı bekledi ve saatlerce kalbi çarptı işte... Bu gece... Bu gece... Efendimizin huzuruna girecekti. Ona her şeyi, gençliğini, güzelliğini ve bekâretini verecekti. Kaç gündür hep bu geceyi tahayyül ediyordu. Kaç gece hep bu, hep bu rüyasına girmişti. Efendimizi istiyordu, efendimizi seviyordu.

Fakat içinde sevinçle karışık bir korku da vardı. Padişahın kolları arasında giren kızların akıbetleri iyi miydi? Bilmiyor, ne olacağını bilmiyor, meşum ve anî vakalardan korkuyordu.

Reyhân, ona tepeden tırnağa kadar bir baktı:

-İyi! Dedi

Mestinâz utanarak sordu:

-Efem?

-Güzelsin Mestinâz, latifsin. Gel bakalım...

Kızı dışarı çıkardı. Issız koridorlarda ayaklarıyla ses çıkarmamaya çalışarak hızlı yürüdüler. Bu sefer Mestinâz'ın gözlerini bağlamamışlardı.

Bahçeye çıktılar. Merasim Köşkü'nün önünden geçtiler. Hamid'in hususî dairesine vasıl oldular.

Büyük merdivenlerden çıktılar, birçok koridorlardan geçtiler. Mestinâz, odasından çıkalı on beş dakika olmuştu. O kadar yorulmuşlardı.

Reyhân Ağa kırmızı atlas perdeli büyük bir kapının önünde Mestinâz'ı durdurdu:

-Bu odaya yalnız başına gireceksin. Sonra... Efendimiz seni azat edince dışarı çık, ben karşiki pencerenin yanındaki sedirde beklerim.

-Peki...

Mestinâz, kalbinin üstüne elini bastırarak heyecanla içeri girerken harem ağası ona şeytanî, müstehzi bir bakış fırlattı.

Mestinâz girdi. Bu geçen sefer gözleri bağlı olarak geldiği odaydı. Alışkın adımlarla sedire gitti, oturdu.

Bir iki dakika geçti. Kalbi şiddetle çarpıyordu. Bir iki dakika daha geçti ve oda kapısı açıldı. Sultan Hamid görüldü. Mavi bir ipekli gecelik entarisi giymişti. Ağır ağır yürüdü. Çatık kaşlı gözlerinde çirkin bir hırs parlıyordu. Geçen seferki gibi mülayim ve nazik değildi.

Mestinâz'a yaklaştı. Yüzüne tükürür gibi hakaretle:

-Soyun! Dedi.

Yirmi dakika sonra, Mestinâz sedirin üstünde çıplak vücuduyla yüzükoyun kıvrılarak hıçkırıyordu. Sultan Hamid hevesini aldıktan sonra çekilip gitmiş, Mestinâz'ı bir daha davet etmemiş, onun hatırını alacak bir söz bile söylememişti. Genç saraylı, bir borç öder gibi, lekesiz vücudunu padişaha vermişti. Artık kirlenmişti. Artık hiçbir kıymetli şeye malik değildi.

Ağlayarak dışarı çıktı. Reyhân'ı buldu. Sessiz sessiz yürüdüler.

Mestinâz odasına gelince sabaha kadar ağladı.

Ona karşı nihayetsiz bir kin duyuyordu. Fakat ne nafîle, ne nafîle bir kin!

İki gece sonra Reyhân Ağa Mislifelek'i odasından aldı. Gece yarısı Yıldız'ın aynı yollarından, koridorlarından geçirdi. Aynı kırmızı atlas perdeli kapıya götürdü. Aynı sözleri söyledi:

-Bu odaya yalnız başına gireceksin. Sonra... Efendimiz seni azat edince dışarı çık, ben karşiki pencerenin yanındaki sedirde seni beklerim.

-Peki...

Harem ağası kalın ak çerçeveli zeytin gibi ufarak gözleriyle Mislifelek'e de müstehzi ve şeytanî bir bakış fırlatarak uzaklaşmıştı. Genç saraylı içeri girdi. Bu odayı yeni görüyordu. İyice bakınmaya vakit bulmadan padişah içeri girdi. Mislifelek'in kalbi Mestinâz'ınki kadar çarpmıyordu. Saraylı, Hamid'in karşısında metin durdu. Hatta emre de çabuk itaat etmedi, padişahı bir saat oyaladı.

Sultan Hamid'le sabaha kadar beraber bulundu. İhtiyar padişahı kudurtacak hareketler yapmış, çok alâkadar edecek sözler söylemişti.

Hamid birkaç kereler Mislifelek'e dedi ki:

-Ulan kez! Sen bir şeytansın!

Mislifelek istihza ile cevap veriyordu:

-Sayenizde efendimiz!

-Senden mahzuz oldum, Mislifelek... Bana bir daha gel!

-Vaktim olursa efendimiz!

-Vaktim olursa ne demek kez?

-Sevdanızdan gözyaşı dökmeyecek bir vakit bulursam, demek istiyorum efendimiz.

Bunu söylerken de Mislifelek'in sesinde hafif bir istihza vardı. Müstebidin hoşuna gidiyordu:

-Gel de beraber ağlayalım, yaş akıtalım Mislifelek! Dedi.

Saraylı ilk muzafferiyetinin gururuyla sabaha karşı odadan çıktı. Reyhân sofada pencerenin yanındaki kanepede uyuyakalmıştı. Uyanınca etrafına bakındı, Mislifelek'i gördü ve şafak söktüğüne dikkat etti.

-Vay kâfir... Bu vakte kadar ha... Dedi. Sonra içinden şöyle düşündü: "Bu kız efendimizi teshir edecek... Bu kız kadınefendi olacak..."

Gayet tabii bir netice: Mestinâz'la Mislifelek arasında rekabet başladı. İkisi de birbirlerinden bu sergüzeştlerini gizlememişlerdi. Mestinâz, Mislifelek'i kıskanıyordu. Sultan Hamid onu bir daha davet etmişti. Onunla sabaha kadar kalmıştı. Ona: "Sen sultansın!" demişti. Hâlbuki Mestinâz'a bunların hiçbirini yapmamıştı Adeta Mestinâz'a hakaret etmişti.

Mestinâz rakibesini ezmek için çareler düşünüyordu. İkinci kadınefendinin çamaşırcı usta ile o aralık pek sıkı fıkı görüştüğünü, seviştiğini biliyordu. Usta vasıtasıyla kadınefendinin kulağına bazı haberler göndermek istedi. Efendimizin Mislifelek'i sevdiğini çamaşırcı ustaya haber verdi. Bu haber bütün sultanları kudurtur, Yıldız'ın içini birbirine katardı.

İki gün sonra kadınefendi, Mislifelek'i huzuruna çağırdı. Kız kapıdan içeri girer girmez, kadınefendi öfkeden kıpkırmızı kesilerek bağırdı:

-Sen efendimizle sabaha kadar kaldın mı?

Mislifelek, cesur ve mağrur cevap verdi:

-Evet!

Kadınefendi haykırdı:

-Ben senin bu saraydan leşini çıkartacağım!

Mislifelek gülerken odadan çıktı. O günün gecesi hadiseyi Sultan Hamid'e söyledi. Padişah kaşlarını çatmıştı:

-Kim haber vermiş? Diye sordu.

Mislifelek cevap verdi:

-Mestinâz'dır.

-Niçin bunu yapar?

-Efendimize sevdasındandır.

Sultan Hamid mırıldandı:

-Seni kıskanıyor...

Sonra kendi kendine söyler gibi ilâve etti:

-Bu ahmak saraylılar hep böyledirler... Hiçbiriyle rahat görüşülmez... Hepsi kadın fesadı ika etmek isterler.

Padişahın kaşları tehditkâr bir şiddetle çatılmıştı. Korkunç bir şeye karar verdiği zaman Sultan Hamid'in çehresi bir çakal suratını andırırdı. Mislifelek korktu:

-Efendimiz...

Diye başlayarak padişahı teskin etmek istedi.

Sultan Hamid kükrüyordu:

-Görürler!

Diyordu. Mislifelek o anda Yıldız'ın meşum çatısı altında yeni bir facia hazırlandığını hissetti. Bundan istifade etmenin yollarını düşünüyordu. Kadınefendiye padişaha fitilledi:

-Tekebbür ona yaraşmıyor efendimiz! Dedi.

Sultan Hamid dişlerini gıcırdattı:

-Benim azametimin yanında onunki kaç para eder, görür o! Dedi.

Mislifelek padişahı teskin için kadınca usullere müracaat etti. Muvaffak olmuştu. Fakat o gece sabaha kadar beraber kalamadılar. Sultan Hamid sinirlenmişti.

[Tefrika Sırası: 6]²⁰

Mestinâz'ın padişaha sevdası büyük bir garazla karışmıştı. Bir cariye olduğunu unutuyordu. Mislifelek'i dehşetli kıskanıyor ve onun Sultan Hamid'le münasebetini affetmiyordu. Padişaha da arkadaşına da kin besliyordu. Kadınefendiye Mislifelek'i çekiştirip durdu.

Kadınefendi Mestinâz'a yüz veriyor, onu el üstünde tutuyor, usta yapacağını vaat ediyordu. Mestinâz bu himayeden şımardı ve Sultan Hamid'le mücadele arzusu duymaya başladı. Hatta padişahı bir hançerle öldürdükten sonra intihar etmeyi bile düşünüyordu.

Kadınefendi, genç saraylının bu kinini hissettiği için bir gün Mestinâz'a sormuştu:

-Efendimiz seni bir daha çağırırsa gider misin?

Mestinâz azametle cevap verdi:

-Gitmem.

-Yemi et bakayım!

-Vallahi de gitmem, billahi de gitmem.

Aradan haftalar geçti. Mislifelek sık sık padişahla sabahlıyordu. Şuh saraylının burnu büyümüşü ve Sultan Hamid'in onu kendine nikâhlayacağından bahsediliyordu.

Bir gece Reyhân Ağa, Mestinâz'ın odasına geldi:

-Yarın gece efendimiz seni istiyor! Dedi.

Mestinâz büyük öfkesini gizlemeye çalışarak, en katî tavrıyla cevap verdi:

-O beni istiyor ama ben onu istemiyorum.

-Niçin?

-Onu affetmedim.

²⁰ Haydar Galib, "Sultan Hamid'in Çapkınlıkları", *Haftalık Mecmua*, 72, 1926, 3.

Harem ağasının hayretten gözleri şişti:

-Ne söylüyorsun Mestinâz? Çıldırдың mı sen? Kimi affetmiyorsun? Kız! Deli aklını başına topla! O kim o? Düşün bir kere, o: Sultan Hamid!

Mestinâz hıçkırığa yakın bir çılgınlıkla haykırdı:

-Affetmedim.

Harem ağası Mestinâz'ın kolunu tutarak bütün vücudunu sarsmaya, silkelemeye başladı:

-Sen delisin, deli! Budala! Sersem! Dikkat et, mahvolursun Mestinâz, mahvolursun!

Mestinâz cevap vermiyor, elindeki mendili dişlerine takarak çekip koparıyordu. Harem ağası devam etti:

-Sen delisin! Kadınefendiye güvenme. Bu sarayda değil, bütün memlekette o baş tacıdır. O Sultan Hamid! Seni ne yapar o? Hiç düşündün mü?

-Ne yapsa bundan fena olmam.

Harem ağası Mestinâz'ı yola getirmek için pek çok şey söyledi.

Genç saraylı isyanında devam ediyordu. Fazla olarak dedi ki:

-Reyhân! Git bu söylediklerimi padişaha böylece anlat! Ondan korkmuyorum.

-Aman Mestinâz!

-Söyle.

-Mahvolursun!

-Söyle.

Harem ağası çıktı. Mestinâz'ın başına kan sıçramıştı. Ne yaptığını bilmiyordu. Yüzükoyun düştü ve hıçkırıldı.

Gecesi müthiş kâbuslarla geçti. Ertesi sabah korkudan tüyleri ürpererek uyandı. Reyhân'a söylediği şeyleri hatırladıkça çıldırarak gibi oluyordu. O gün Reyhân'ı aradı, buldu. Odasına çağırıldı. Harem ağası öfkeliydi:

-Bana söyleyeceğin kaldı mı, budala! Mahvoldun! Diyordu.

-Söylediklerimi efendimize söyledin mi?

-Söyledim.

-Eyvah!

Mestinâz sapsarı kesildi. Hemen Arap'ın ayaklarına kapanarak yalvarmaya başladı: "Beni affettir! Padişaha affettir! Ben ettim o etmesin... Ben cahilim, ben budalayım, bunları onun sevdasıyla yaptım." Diyordu.

Harem ağası beyaz dişlerini sıkarak mırıldandı:

-Sersem!

Mestinâz yalvarıyordu:

-Beni affetsin! Bu gece beni çağırısın. Ayaklarına kapanacağım... Memnun olacak... Benden çok memnun olacak! Dedi.

O gece yarısı, Reyhân Mestinâz'ın odasına geldi. Fakat pek ciddiye:

-Haydi! Dedi. Efendimiz seni şimdi bekliyor!

Mestinâz sevincinden çılgın bir kahkaha bıraktı:

-Sahi mi? Affetti mi beni? Sahi mi? Oh... Var olsun! Var olsun!

Reyhân Ağa bir kenara çekildi. Ve Mestinâz'ın hazırlanmasını bekledi. Genç saraylı pek çabuk hazırlandı. Sevincinden uçuyordu.

Aynı tarzda, aynı odaya girdi. Padişahı bekledi. Eflatun perdeli kapı açıldı. Sultan Hamid gülererek içeri giriyordu.

Mestinâz koştu, yüzükoyun yere atıldı. Padişahın ayaklarına sarılarak bağırdı.

-Sizi seviyorum. Bana kıymayınız. Sizi seviyorum.

Sultan Hamid onu yerden kaldırarak kucakladı:

-Ben de seni seviyorum, piliç... Korkma gel...

Mestinâz'ı dizlerinin üstüne oturttarak okşadı:

-Kıskandın mı piliç? Mislifelek'i mi kıskandın? Ben onu odamdan kovdum. Piliç... Ben seni seviyorum... Sen güzelsin... Sen safısın... Sen iyi kalplisin piliç...

Sultan Hamid, genç saraylıyı iltifatlara boğuyor, okşuyor, öpüyor, bayılıcı nevazişlerle gaşy ediyordu.

Mestinâz bu nâmemul saadetten sarhoş olmuş, sevinçten birkaç kere kendini kaybetmişti.

Sarayda, Sultan Hamid'in günü gününe uymayan mütelevvin tabiatlarından çok bahsedilirdi. Mestinâz bunları hatırlıyor ve Hamid'e söylüyordu:

-Sizin ne kadar başka başka tabiatlarınız var efendimiz...

-Bana "siz" deme "sen" de.

-Fakat...

-Emrediyorum.

-Peki, senin ne kadar başka başka tabiatlarımız...

-Mestinâz!

-Tabiatların var efendimiz!

-Kel başa şimşir tarak! "Sen" dedikten sonra "efendimiz" denir mi?

Bu kadar laubaliliğe müsaade ederek, Sultan Hamid o gece Mestinâz'a nihayetsiz yüz verdi. Kadın saadetten başı dönerek padişahın odasından çıkmıştı. Reyhân'ı eski yerinde buldu. Beraber yürüdüler. Fakat aşağıki büyük kapıya gelince, ilk geceki gibi iki harem ağası karşlarına çıktı ve saraylının gözlerini bağlamak istediler. Kadın şaşırıp: "Niçin efem? Niçin?.." Diyordu. İzah etmediler.

Mestinâz gözleri bağlı, mermer merdivenleri indi. Kuvvetli eller onu kollarından tutuyorlardı. Açık havada çok yürüdüler. Mestinâz bu müddet zarfında çoktan odasına gelmiş bulunabileceğini düşünüyordu. Korktu:

-Nereye gidiyoruz? Diye sordu. Cevap alamıyordu:

-Reyhân Ağa! Diye seslendi. Yanındakiler cevap vermiyorlardı.

Bir aralık koltuk altlarından tutarak Mestinâz'ı yerinden kaldırdılar ve bir arabaya bindirdiler.

Saraylı ağlamaya başladı. Fakat etrafında o kalın sükût vardı. Hiç kimse ona bir şey söylemiyor, onu teselli etmiyordu.

Araba yokuşlardan indi. Yürüdü, çok yürüdü. Mestinâz yalvarıyordu:

-Allah aşkına efem... Söyleyiniz... Nereye gidiyoruz? Söyleyiniz! Allah aşkına... Beni öldürecek misiniz? Efendimiz size kızar... Efendimiz beni çok seviyor... Beni nikâhla alacak... Vaat etti, yemin etti...

Bazen saçmalayacak derecede ne söyleyeceğini şaşırıyor ve kulaklarının dibinde kısık bir kahkaha, sonra iç çekişleri duyuyordu.

Araba duruncaya kadar Mestinâz ağladı, yalvardı, hıçkırıldı, fakat cevap alamadı.

Araba durunca onun ağzını da bağladılar. Sonra kollarının altından ve bacaklarından tutarak onu başka bir yere taşıdılar. Mestinâz yumuşak bir yere uzatıldığını hissediyordu. Uzun dakikalar geçti.

Bir makine gürültüsü işitti. Yüzüne serin bir hava geliyordu. Bir vapur veya motorda olduğunu anlamaya başladı. Makine gürültüsü devam ediyor ve burnuna rüzgârlı bir deniz kokusu geliyordu.

Kendi kendine hep ağlıyor ve kıvranıyordu. Haykırmak istiyordu. Ne müthiş! Gözleri ve ağzı sımsıkı bağlı. Hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey söyleyemiyor ve ne olacağını bilmiyor!

Onu öldürecekler mi? Hayır! Hayır! Efendimiz onu seviyor! Efendimiz ona neler vaat etti! Ah... Şimdi Sultan Hamid bütün heybetiyle, derin siyah gözlerinin yılan derili bebekleriyle, o keskin burnuyla gözlerinin önünden hiç gitmiyordu. Peki... Bu ne? Niçin? Ne var? Ne oluyor? Ne olacak?

Mestinâz'ın başına kan doluyor ve kalbi parçalanacak gibi atıyordu.

Böyle dakikalar, dakikalar, dakikalar geçti. Asır kadar uzun dakikalar...

Birden makine durdu. Etrafta bir fısıltı dolaştı. Biraz daha vakit geçti. Mestinâz'ın etrafında koşuşuyorlardı. Bir ses:

-Haydi! Dedi.

Mestinâz'ı kucakladılar, dar bir yerden geçirdiler, sonra... Havaya kaldırdılar.

Genç saraylının kalbi durmuştu. Bir müddet havada nefes almadan kaldı, sonra onu tutan kollar birdenbire boşluğa bırakıverdiler.

Mestinâz derin bir suya daldı. Bağırmadı, hiçbir şey göremedi. Dalgaların karanlıkları içinde indi, indi, indi. Marmara'nın derinliklerinde kaybolmuştu.

Yıldız'da, aylarca Mestinâz'ın ismini kimse ağzına alamadı. Herkes biliyordu ki o gitti... Nereye? Sükût!

Sultan Hamid'i seven, hele kollarının arasına giren nice Çerkez kızlarının bu sevdalarını hayatlarıyla ödediklerini bilenler çoktur. Fakat ne yazık ki tarih, bu cinayetlerin teferruatını tespit edecek vesikalardan mahrumdur ve böyle nice Mestinâzların esrar hayatı Yıldız Sarayı'nın kalın, sağır duvarlarına sinmiş, kalmıştır.

نومرو : ٦٧ ————— هفتاد و نهم

سُلطانِ حميدِ لَو چاقينقليرى

مورايك خاره لي برده آزيجي قيميلا مشري . مست ناز كوزه تلمند يكي مس ايئري .
اوتاندي ، قيزاردي و عييه يري و جودبي صافدمس . اجون باشقه طرفه دوندي

— ١ —

محررى : حيدر غالب

[سلطان حيدرميرانه منسوب خادم امانت... امانت...]

كيجه ياريسى .
• مست ناز • اوپور .
اوداقيشنه او چاقسه ، قوتلي پارماق شريسي
ووزولدي و مست نازي اويايديردي .
كنج قيز ، بائقده دوشولدي ، اوجاق
بوسولملا كوزلري اوغوشورمدي سوزدي :
— كييدر او ؟
اچه بر مس جواب وريدي :
— آج ، مست ناز !
كنج قيز بوسى طابوردي . آرفدانى
سراييلردن بريك سسي دكلى . خم بولده
اولنه ، كيجه ياريسى ، بووقت ، نه مناسب ؟
بر دعا سوزدي :
— كييدر او ؟ كيسك سن ؟
هي اچه سسي ، بر آرز قايلاشمه
واكساره جواب وريدي :
— مست ناز ! آج !
بو ، آغلردن بريك سسه بگزيبوردي .
مست ناز هيچ برنى آكلامادي . كيجه ياريسى ،
بووقت ، اوندن نه ايسته بور ؟
بائقدين قافدي . جيلاق اوموزلريك اوستنه
برشال آتدي و ترلكلري كييدي . قوزه قوزه
ياواش ياواش قاييه دوشرو ايلرلرگن دوشور .
بوردي : « نهوار ؟ كييدر بو ؟ » ونه دوشو .
بوردي كه سرايده ، كيجه ياريسى ، اين جين
بودر ، هر كس اوغوده در ، سراييلر بيله
قالوب ري برلريك قاييلري وورمازلر . مطا

نقطه : ٥

... فقط آرمه باقىموشى و كنج قيزك تابانى
باشم كلى . اورقت مست ناز ديزلري
اوستنه سرفند دوشورلري ، باشقى
آرفند پورمدهك باقى . فقط ...
باقار باقار ... برده بره ايئى چكدي ،
آفزين دكوزلريني حيرت آيمدي و قوللريني
سوخ ليمى ايد ايدى اوزلرجه ، بوخت
ايئنده ، بر جيفله قوراردى :

— آ... انصير... !

في اقبقر بو ، اوابى ، اوبى پلبردهوكى
بروك خبات : مطا حيدر...

يكين مردوملا چيديلر . اوزون اوزون
قوريدورلردن كيديلر . بر قايدين كيديلر .
حرم آغلري ، اوراده بر قايدينه قوشيايه
باشلاملاردى . مست ناز بوسكله ي دويوبوردي .
« ريجان » آغا ديوردي كه :
— نيز . بائقم . كيديرمدم . ايئسهك
برده سز بائقز ائتم .
قايدين سسي سوروبوردي :
— اوسته سته خبر وركي ؟
— كونهوزدن سوله شمر ائتم .
— يكي... آرتيني ايئكيزده كيديه ييلوسكيز .
مست ناز حرم آغلرينك اوزلاشديلر
دويدي . بودقه ، بوشاشي بر قايدين آل مست نازك
ييلكندن طومندي ، بر آرز بوروندي .
قايدين سسي مست نازه امي وريدي :
— ترلكلري چيفار ! .
مست ناز جيلاق آغلري ترلكردن سيوردي .
شيدى ايئكلن بر خاليك توپرى ، طاباني
شيدتلاپوردي .
هي قايدين سسي ايئكيني براس وريدي :
— او كنده بوكك برسدير وار . اورابه
چيفاجفك . بن سكا ياردم ايده جكم .
قايدين مست نازي بلدن قوجايلايرق يولاري
قايديردي . كنج قيز ، جيلاق آغلي قايديردي

Şekil 1:

Haftalık Mecmua'da Yayımlanan Tefrikanın İlk Sayfası

Şekil 2:

Sultan Hamid'in Çapkınlıkları Kitabının Kapağı